HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

דניכחוש חיליה אלא סוקרו בסיקרא אמאי כי היכי דליחזיוה אינשי וליבעי רחמי עילויה א)כדתניא [1]וטמא טמא יקרא [א]צריך להודיע לרבים ורבים מבקשים עליו רחמים וכן מי שאירע בו דבר צריך להודיע לרבים ורבים מבקשים עליו רחמים אמר רבינא כמאן תלינן כובסא בדיקלא כמאן כי האי תנא:

הדרן עלך בהמה המקשה

אותו [ב]ואת בנו נוהג בין בארץ בין בח"ל בפני הבית ושלא בפני הבית בחולין ובמוקדשין כיצד השוחט אותו ואת בנו ב)חולין בחוץ [ג]שניהם כשרים והשני סופג את הארבעים קדשים בחוץ ג)הראשון חייב כרת ושניהם פסולים ושניהם סופגים את הארבעים חולין בפנים שניהם פסולין והשני סופג את הארבעים קדשים בפנים הראשון כשר ופטור והשני סופג את הארבעים ופסול חולין וקדשים בחוץ הראשון כשר ופטור והשני סופג את הארבעים ופסול קדשים וחולין בחוץ הראשון חייב כרת ופסול והשני כשר ושניהם סופגים את הארבעים חולין וקדשים בפנים שניהם פסולין והשני סופג את הארבעים קדשים וחולין בפנים הראשון כשר ופטור והשני סופג את הארבעים ופסול חולין בחוץ ובפנים הראשון כשר ופטור והשני סופג את הארבעים ופסול קדשים בחוץ ובפנים הראשון חייב כרת ושניהם סופגים את הארבעים ושניהם פסולים חולין בפנים ובחוץ הראשון פסול ופטור והשני סופג את הארבעים וכשר קדשים בפנים ובחוץ הראשון כשר ופטור והשני סופג את הארבעים ופסול:

גמ' ת"ר מנין לאותו ואת בנו שנוהג במוקדשין תלמוד לומר [2]שור או כשב או עז כי יולד וכתיב בתריה [3]ושור או שה אותו ואת בנו לא תשחטו ביום אחד לימד על אותו ואת בנו שנוהג במוקדשין ואימא במוקדשין אין בחולין לא שור הפסיק הענין ואימא בחולין אין במוקדשין לא כתיב ושור ז)וי"ו מוסיף על ענין ראשון אי מה קדשים כלאים לא אף אותו ואת בנו כלאים לא אלמה תניא ה)אותו ואת בנו נוהג בכלאים ובכוי ועוד שה כתיב ואמר רבא

זה

דניכחוש חיליה. שמרוב שומנו הוא משירן: **דלחזיוה אינשי.** סימן הוא שמשיר פירותיו: **וטמא טמא יקרא.** צועק ואומר טמא הוא: **כובסא.** אשכול תמרים וסימן הוא שמשיר פירותיו: **כי האי תנא.** לבקש עליו רבים רחמים:

הדרן עלך בהמה המקשה

אותו ואת בנו. משום דבעי למימר בחולין ובמוקדשים דאצטריך למילף מקראי כדילפינן בגמרא תנא נמי בארץ ובח"ל דלא איצטריך דהא חובת הגוף היא וחובת הגוף נוהגת בין בארץ ובין בח"ל: **בפני הבית** (א). בזמן הבית. בפ' בתרא (לקמן דף קלח:) מפרש אמאי נקטינהו: **שניהם כשרים.** משום דבעי למיתני סיפא שניהם פסולין ו) ובגמרא מפרש אמאי נקטינהו: **והשני סופג.** משום לאו דאותו ואת בנו ז). ולא שנא שחט את האם תחלה ול"ש שחט את הבן תחלה לא שנא שחטינהו חד גברא ולא שנא תרי גברי יליף בגמרא [פג.] דחייב: **הראשון חייב כרת.** משום שחוטי חוץ אבל השני פטור מן הכרת דכיון דנשחטה אמו שוב אינו ראוי הבן לישחט בפנים דפסול משום מחוסר זמן ואינו חייב משום שחוטי חוץ אלא א"כ ראוי לפנים דכתיב (ויקרא יז) ואל פתח אהל מועד לא הביאו הראוי לפתח אהל [מועד] חייבין עליו בחוץ ואי לא לא: **ושניהם סופגין.** הראשון משום לאו דשחוטי חוץ דכתיב בהעלאה (דברים יב) השמר לך פן תעלה ובזבחים (דף קז.) ילפינן בהיקש שוחט ממעלה שם תעלה ושם תעשה ח) מה מעלה לא ענש אלא א"כ הזהיר אף שוחט לא ענש אלא א"כ הזהיר: **חולין בפנים שניהם פסולין.** משום חולין שנשחטו בעזרה דילפינן להו בקדושין בפרק האיש מקדש (דף נז:): **והשני סופג.** משום אותו ואת בנו. אבל משום חולין שנשחטו בעזרה אזהרה דילה היא (דברים יב) כי ירחק וזבחת ברחוק מקום אתה זובח ולא בקירוב מקום ט): **קדשים בפנים.** השני סופג משום אותו ואת בנו: **ופסול.** משום מחוסר זמן: **חולין וקדשים בחוץ.** דוקא נקט הראשון חולין והשני קדשים וכן כל השנויים במשנה דוקא נקט להו: **והשני סופג.** משום אותו ואת בנו: **קדשים בחוץ.** בתחלה ואחר כך חולין בחוץ פסול: **והשני כשר.** באכילה ואיידי דתנא פסול תנא כשר: **ושניהם סופגין.** ראשון משום שחוטי חוץ ושני משום אותו ואת בנו: **חולין וקדשים בפנים שניהם פסולים.** ראשון משום חולין שנשחטו בעזרה ושני משום מחוסר זמן: **והשני סופג.** משום אותו ואת בנו: **חולין בחוץ ובפנים.** הראשון בחוץ והשני בפנים: **קדשים בחוץ ובפנים הראשון בכרת.** משום שחוטי חוץ: **ושניהם פסולין.** ראשון שנשחט בחוץ ושני משום מחוסר זמן: **ושניהם סופגין.** ראשון משום שחוטי חוץ ושני משום אותו ואת בנו: **קדשים בפנים ובחוץ.** השני סופג משום אותו ואת בנו. ומשום שחוטי חוץ לא לקי דמחוסר זמן הוא ואינו מתקבל בפנים: **גמ' ירצה לקרבן אשה.** וסמיך ליה אותו ואת בנו: **שור הפסיק הענין.** דאי אקמאי קאי נשתוק מיניה ונכתוב ואותו ואת בנו דהא בשור ובשה איירי לעיל: **במוקדשין לא.** דהא אפסקיה: **כלאים.** רחל שילדה מן התייש שחטה ואת בנה:

אותו ואת בנו נוהג בין בארץ בין בח"ל. איידי דבעי למתני בחולין ובמוקדשין בפני הבית ושלא בפני הבית שהם לצורך קתני נמי בארץ ובח"ל ואע"ג דהוי שלא לצורך דחובת הגוף היא כיון דאיכא דוכתא דהוי לצורך כגון בראשית הגז דהכי אמרינן בשילוח הקן (לקמן קלח:) דבארץ ובח"ל בכולהו שלא לצורך לבד מראשית הגז ובפני הבית ושלא בפני הבית בכולהו הוי שלא לצורך לבד מאותו ואת בנו דאיצטריך דה"א כיון דבענין קדשים כתיב לא לנהוג אלא בזמן דאיכא קדשים: **מנין** לאותו ואת בנו שנוהג במוקדשים. וא"ת ואמאי ס"ד דלא איירי קרא במוקדשין הא סתמא כתיב ואין לומר דאיצטריך שאם צריך לפסח ואין לו אלא אותו שנשחט בו ביום אביו או בנו דס"ד דאתי עשה דפסח ודחי לאו דאותו ואת בנו ולהכי איצטריך דלא דחי דכי האי גוונא אמרינן לקמן בשילוח הקן (דף קמא.) גבי לדבר מצוה מנין דהא במחוסר זמן איכא לאו ועשה ובלאו קרא לא י)דחי ליה עשה ונראה דמעיקרא קשיא ליה משום דשור הפסיק הענין דמשמע למעוטי מוקדשין דליכא למימר משום דלא תימא במוקדשין דוקא בא להפסיק דא"כ ליכתביה בעלמא שלא בענין דקדשים וממילא הוה מוקמינן לקרא בכל מילי ולפי המסקנא נ"ל דלשום דרשה נכתב שם וא"ת בפ' הזרוע (לקמן דף קל.) דדריש מקרא דאין מתנות נוהגים במוקדשים שהיה בדין שינהגו מק"ו ופריך בגמרא קרא ל"ל אי משום ק"ו איכא למיפרך כו' מכל מקום בלא ק"ו אי לאו דמיעט קרא במוקדשים (לא) הוי מוקמינן לקרא בכל מילי וי"ל משום דקרא דמתנות לענין חולין כתיב: **אי** מה קדשים כלאים כו'. וא"ת תקשה ליה נמי מה קדשים שלא בפני הבית לא דכה"ג אשכחן בפ' שילוח הקן (לקמן דף קלח:) ס"ד אמינא הואיל דלענין קדשים כתיב לא לנהוג אלא בזמן שיש קדשים וי"ל נהי דהוה צריך למיתני מ"מ לא איצטריך קרא להכי דאע"ג דשלא בפני הבית אין קדשים קריבין מ"מ מקדש קדישי:

ועוד שה כתיב ואמר רבא זה בנה אב. בלא רבא הוה מצי למיפרך והא שור ושה כתיב דאין אתה יכול להוציא כלאים מביניהם ואית לן למעוטי כלאים כדמוכח במרובה (ב"ק עז:) גבי כי יגנוב איש שור או שה וטבחו אלא דעדיפא פריך וא"ת ואמאי לא גמרינן שור שור משבת ויהא אותו ואת בנו נוהג אף בחיה כדאשכחן בשור שנגח את הפרה (שם נד:) וי"ל כיון דלא מצינו למילף אף בהמה טמאה דומיא דשבת לא ילפינן כלל ועוד דאי משבת ילפינן א"כ שה דכתב רחמנא למה לי ועוד דומיא דקדשים דלא שייך בחיה ומהאי טעמא נמי הוה ממעטינן כלאים אי לאו דכתיב או:

זה

ועוד

עין משפט נר מצוה

צג א מיי' פ"י מהל' טומאת צרעת הל"ו סמג עשין רלה:

א ב מיי' פי"ב מהל' שחיטה הל"ב סמג לאוין קמט:

ג [מיי' שם הלכה א סמג לאוין קמט טוש"ע י"ד סימן טז סעיף ג]:

◆

רבינו גרשום

דניכחוש חיליה כלומר שיתיש כחו של אילן ולא יטעון פירות ביותר: כמאן תלינן כובסא בדיקלא כלומר דקל שמשיר פירותיו תולין בו דברי' הגדילין [בו] תמרים שגדילין התמרים יחד כאגוזין דקין ואותו הדבר שהתמרים גדילין בו שמן כובסא ותולין בו כדי שידעו רבים שמשיר פירותיו ויבקשו עליו רחמים:

סליק פירקא

אותו ואת בנו. חולין בחוץ שניהן כשרין כו' כלומר השני סופג את הארבעים משום דלאו דאותו ואת בנו: קדשים בחוץ הראשון חייב כרת משום שוחט חוץ ושניהן פסולין דשניהן בחוץ הוו. ושניהן סופגין את הארבעים הראשון משום לאו דשחוטי חוץ ולא יזבחו עוד את זבחיהם והשני משום לאו אותו ואת בנו: חולין בפנים שניהם פסולין כלומר דחולין בעזרה והשני סופג את הארבעים משום אותו ואת בנו. ופסול משום דמחוסר זמן הוא: קדשים וחולין בחוץ כו' ושניהם סופגין את הארבעים זה משום לאו דשחוטי חוץ וזה משום לאו דאותו ואת בנו: (חולין וקדשים) [קדשים וחולין] בפנים כו' והשני סופג את הארבעים ופסול. כלומר סופג את הארבעים משום אותו ואת בנו ופסול משום חולין בעזרה: חולין בחוץ ובפנים כו' כלומר משום דחולין בחוץ ... [פסול] קדשים בחוץ ובפנים כו' ושניהן פסולין כלומר ראשון משום דקדשים בחוץ והשני פסול דמחוסר זמן [הוא] ושניהן סופגין את הארבעים הראשון משום שחוטי חוץ והשני משום לאו דאותו ואת בנו. חולין בפנים ובחוץ הראשון פסול ופטור כו' כלומר ראשון פסול דחולין בפנים הוא והשני סופג את הארבעים משום אותו ואת בנו וכשר. קדשים בפנים ובחוץ כו' והשני סופג את הארבעים משום אותו ואת בנו ופסול משום דקדשים בחוץ הן ומחוסר זמן: שור הפסיק הענין. כלומר אי כתב שור או כשב או עז כי יולד כו' אותו ואת בנו לא תשחטו ביום אחד הוה אמרינן במוקדשין ולא בחולין השתא דכתיב שור או שה אותו ואת בנו הפסיק הענין: ושור

מסורת הש"ס

א) סוטה לב: נדה סו. שבת סז. מ"ק ה. ב) [עיין תוס' לקמן פ. ד"ה חולין], ג) [ע' תוס' שם ד"ה הראשון], ד) יבמות ט. וש"נ, ה) [לקמן עט: תוספתא רפ"ה], ו) רש"ל מוחק כל זה עד סוף הדיבור ועיין רש"א שמקיים ג' הספרים, ז) [ויקרא כב], ח) [דברים יב, ט] [קדושין נז:], י) [עיין היטב תוס' זבחים לג: ד"ה לענין וכו' דעשה דפסח שיש בו כרת תמור ודמין].

◆

תורה אור השלם

1. וְהַצָּרוּעַ אֲשֶׁר בּוֹ הַנֶּגַע בְּגָדָיו יִהְיוּ פְרֻמִים וְרֹאשׁוֹ יִהְיֶה פָרוּעַ וְעַל שָׂפָם יַעְטֶה וְטָמֵא טָמֵא יִקְרָא: ויקרא יג מה
2. שׁוֹר אוֹ כֶשֶׂב אוֹ עֵז כִּי יִוָּלֵד וְהָיָה שִׁבְעַת יָמִים תַּחַת אִמּוֹ וּמִיּוֹם הַשְּׁמִינִי וָהָלְאָה יֵרָצֶה לְקָרְבַּן אִשֶּׁה לַייָ: ויקרא כב כז
3. וְשׁוֹר אוֹ שֶׂה אֹתוֹ וְאֶת בְּנוֹ לֹא תִשְׁחֲטוּ בְּיוֹם אֶחָד: ויקרא כב כח

◆

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה בפני הבית ושלא בפני הבית בזמן הבית ושלא בזמן הבית:

◆

מוסף רש"י

דניכחוש חיליה. שעל ידי שהוא שמן וכחו רב פירותיו נושרין (שבת סז.). דליחזיוה אינשי. ולסימנא עבדי ליה לאודעי דמשיר פירותיו (שם). וטמא טמא יקרא. הוא עצמו אומר טמא, רחקו מעלי (שם) כלומר סורו מעליו שטמא הוא (סוטה לב:).

הדרן עלך בהמה המקשה

אותו ואת בנו נוהג בכלאים ובכוי. כוי מן התיש ומן הצביה, ואע"פ דשור או שה כתיב ולא כתיב צבי ואיל (לקמן עט.).